

Иван Вазов

Excelsior!

Away! Away!

Байрон

I

В пустинните усои на Стара планина
се урва възвишава чудовищно висока,
във нейното подножие провала зей дълбока,
а върха ѝ се губи в незнайна висина.

Но случва се смел пътник, та тоя страшен връх
наима се да гони, до него да възлезне,
да се крепи на косъм над пропасти и бездни –
и ето го, че тръгва по лъскавия мъх.

Той тича нанагоре, безстрашливо, напреко,
целта му го повдига и волята крепи.
Той бърза: той борбата приема и кипи,
но урвата е права и върхът е далеко.

Той крачи, а ходът му зафаща да криви,
напъва се, стреми се, поима, дъха често,
извърща се, поглежда изминатото место
и с нова сила взима нагоре да върви.

Но скоро смелият пътник усеща се, че тегне;
той тътри се пречупен по гладките треви,
подхлъзва се, неволно за мъха се лови
ил някой корен жилав се мъчи да засегне.

Той пъпли тихо вече; настая труден час!
Една лъжлива крачка – той в ямата се сваля,
един внезапен вихър – и долу го струпаля!
И пътникът се катри без сила и без глас.

Но всякоя минута той спира се, почива;
озърта се надолу и види: страшине!
Погледнува нагоре: ужасно вишине,
по-плъзгаво, по-стръмно – съцето му се свива.

И пълен с възторг ужасен, той вижда, че орлите
наравно с него фъркат из сините зари,
покорно му се кланят отсрещните гори
и на реките тайни съгледва веч главите.

И казва: „Луд съм аз бил! Кой други като мен
долината оставя – над ямите да лази?
Стремление безумно! Що диря тука ази?“
И казува: „Да, луд съм!“ – и пак върви смутен.

Той пъпли, но напредва, той мърда, но се дига,
потаен глас му шепне: Не гледай нанаяд!
Йощ малко ти остая! Напред! Бъди крилат!
И потен, морен, счупен на върха той достига.

И – о, картина дивна! Пленен, очарован,
той сам един остая с величието боже,
балканът непристъпни му служи за подножъе,
челото му царува в лазурний океан.

II

И геният не тъй ли полета си подкачва
от сферата на мрака към светлий небосклон,
там, дето го очаква блестящият му трон,
там, дето нищо мръсно до него се не качва!

Из най-напред е малък, той губи се, блуждай.
С тълпата се размесея, с нищожните е равен,
прекарва тихо, мирно живота си безславен
и своето призвание велико сам не знай.

Но бутне го внезапно десницата на бога
и творческият пламък в душа му загори,
той трепнува, настръхва и в сините зари
полита и оставя под себе шум, тревога.

Той фърка, като гледа задоблачния мир,
в широкото стреми се под слънчовия блясък.
Не слуша на тълпата безсмисления крясък,
той гладен е за воля, за въздух, за ефир.

Възходът му е мъчен, полетът му опасен,
нечакани препънки на пътя му стоят,
мъгли, теченья разни и бури, що ръмжат,
готови да го тласнат във хаоса ужасен.

Нерядко той се спира, уплашен от шумът.
Надолу гледа – грозно, нагоре – невъзможно!
В душата му прониква съмнение нищожно.
Той вярата си губи, тъмнее му умът.

Но той се сепва, тръпне, пак плеснува крилата
и фърка през мъглите, през бурния гърмеж,
глас таен му пришъпва: Ти гений си, напреж!
И той лети нагоре, лети към светлината.

Там нови сенки бягат през смелия му път,
светкавици и мълний разпарят ширинето,
и паплачи нечисти затулят му небето,
и птиците на мрака го гонят и кълвйът.

И дълго той се скита в борба с беди опасни,
стреми се, забикаля, напада и се крий,
когато слаб е, бяга, когато може, бий
и всичко одолява в полета си прекрасни.

И тоя гений, който ту Колумб се зове,
ту Байрон, ту пък Цезар, ту демон на борбата,
един, самси се бори със целий свят, с съдбата,
прескача хоризонти, пространства, векове.

И най-подир, след мъки, борби, позор и врява,
той тленното надвива, превзема вечността
и горд и мрачен стига оная висота,
де нищо не смущава безсмъртната му слава.

Юли 1882

КРАЙ

Източник: Словото

Набиране: Дия Ангелова, Мартин Митов, Живко Иванов и студенти от Пловдивския университет

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5185>]